

POZITIVNA ISKUSTVA U ORGANIZACIJI MEKTEPSKE POUKE U DŽEMATU

Šejla MUJIĆ KEVRIĆ

Medžlis islamske zajednice Livno
sejla99@gmail.com

SAŽETAK: U ovom tekstu predstavljena su pozitivna iskustva rada u gradskom džematu u Medžlisu IZ Livno i načini na koji je organizirana mektepska pouka u ovom džematu. U radu su navedeni i primjeri iz prakse te predstavljeni parametri koji su nakon deset godina pokazali pozitivne rezultate rada u jednom džematu koji je specifičan po svojoj organizaciji. Specifičnost je u tome da djeca iz tri gradska džemata – Ćurčinica, Topovi i Begluk – idu mješovito u pripadajuće razrede u “Mektepskom centru” MIZ Livno. U tekstu ćemo ovu specifičnu organizaciju oslovljavati s *gradski džemat*.

Ključne riječi: mekteb, mektepska nastava, Livno, Ćurčinica, Topovi, Begluk

Uvod

Livno je centar Kantona 10, a nalazi se u jugozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, te je drugi po veličini grad s većinskim hrvatskim stanovništvom. Prema popisu stanovništva iz 2013, u Livnu je živjelo 29.273 Hrvata, 4.047 Bošnjaka i 375 ostalih. Dakle, prema ovom popisu, u Livnu živi blizu 11% Bošnjaka. Gradski džemat MIZ Livno obuhvata prostor grada Livna, stare čaršije i donjeg dijela grada, te nekoliko prigradskih naselja. U gradu živi najviše muslimana, stoga gradski džemat ima i najbrojniju mektepsku grupu, tačnije 120 učenika.

Primjeri pozitivne prakse jednog džemata mogu se vidjeti nakon određenog vremena, što pokazuje redovnost učenika, uspjesi na mektepskim takmičenjima te zadovoljstvo učenika i roditelja načinom

rada u mektebu. Gradski džemat pri MIZ Livno po svemu ovome spada u red dobro organiziranih džemata, jer oslikava sve navedene rezultate. S obzirom na uvjete u kojima žive Bošnjaci muslimani ovog kraja, specifičnost organizacije mektepske pouke je svakako nužna. Obrazovni sistem Kantona 10 u potpunosti je prilagođen hrvatskom stanovništvu, te je nastava organizirana po hrvatskom planu i programu. Sva djeca, dakle i bošnjačka, uče hrvatski jezik, hrvatsku povijest, te su vrlo često u situaciji da se susreću s katoličkom vjerom, kulturom i tradicijom, koja je protkana kroz sve predmete u školi. Medžlis IZ Livno, odnosno imami i muallime, trude se svakodnevno motivirati što više djece da dolaze u mekteb, jer im je mekteb vrlo često jedina poveznica sa njihovim vjerskim identitetom, nacionalnošću, kulturom i tradicijom. To

ponekad zna biti izuzetno teško, jer je utjecaj na njih snažan, ali, ipak, ovaj mekteb pokazuje da se trud i rad zaista isplate, te gotovo sva bošnjačka muslimanska djeca redovno dolaze u mekteb.

2. Organizacija mektepske nastave u džematu

2.1. Razredna nastava

U gradskom džematu u Livnu mektepska pouka organizirana je na principu razredne nastave, a učenici su raspoređeni po razredima koje pohađaju u školi. Svaki razred ima dodijeljenog imama ili muallimu, te se nastava izvodi u zasebnim učionicama. Ovakav način rada zastupljen je već petnaest godina u ovom džematu.

U džematu trenutno rade 2 imama i 2 muallime i svako od

njih podučava dva ili tri razreda. Mektepsku pouku u ovom džematu izvode: hafiz Mahir-ef. Kevrić, profesor islamske teologije, Sadmira-ef. Mustafić, imam, hatib i muallim, muallima Merima Mustafić, profesorica religijske pedagogije i muallima Šejla Mujić Kevrić, profesorica islamske teologije.

Nastava se izvodi subotom od 9 do 16 sati, u zasebnim učionicama, na tri lokacije koje su nekoliko minuta udaljene jedna od druge. Svaki razred prvog nivoa ima nastavu u trajanju 2 sata (dva i po školska časa). Razredi drugog i trećeg nivoa imaju nastavu u trajanju dva i po sata (nešto više od tri školska časa). Dakle, shodno ovom modelu izvođenja mektepske nastave, učenici prvog nivoa imaju 8 časova mektepske nastave na sedmičnom nivou, a učenici drugog i trećeg nivoa po 10 školskih časova. Grupe sadrže od 10 do 18 učenika, a ukupno u gradu Livnu mektepsku pouku pohađa 120 učenika. Pored nastave vikendom, muallimi/e drugog i trećeg nivoa organiziraju nastavu još jedan dan tokom sedmice, zavisno od toga kada učenici idu u školu. Mektepska pouka izvodi se u savremeno opremljenim učionicama: TV, laptop, pametna tabla, bijela ploča, a svaka učionica ima i internet. Dvije učionice se nalaze u istoj zgradi, u vakufu Perkušić džamije, što omogućava muallimama da vrlo često spoje razrede kada se obilježavaju značajni datumi, organiziraju zajednički doručci, zajedno obavljaju namaz. Druga učionica nalazi se u džamiji Ćurčinici, a treća u vakufu Age Šćete. Ove dvije učionice su blizu jedna drugoj. Jednu nedjelju u mjesecu svi razredi se spoje, zbog zajedničke, vanmektepske aktivnosti i zajedničkog doručka.

Mektepsko gradivo je prilagođeno novom planu i programu koji je donio Rijaset IZ u BiH, Uprava za vjerske poslove, na način da su udžbenici, koji su podijeljeni po nivoima, dodatno podijeljeni po razredima, od prvog do devetog. Tako je udžbenik za prvi nivo podijeljen

na relativno jednaka tri dijela, i na taj način prilagođen za tri razreda, a tako su podijeljeni i udžbenici za drugi i treći nivo.

2.2. Vanmektepske aktivnosti

Vanmektepske aktivnosti okosnica su u radu svakog mekteba, pa tako i ovog u Livnu. Pored mnoštva planiranih aktivnosti koje nalaže sam plan i program mekteba, muallime i imami naprave plan i dodatnih aktivnosti, a sve s ciljem da djeci mekteb učine zadovoljstvom, a dolazak u mekteb radošću. Aktivnost koja je pokazala dobre rezultate je mektepski klub, koji u ovom džematu djeluje već 4 godine. Svi muallimi na nivou medžlisa su uključeni u rad kluba, jer sva djeca, iz grada ili seoskih džemata, mogu postati dio kluba. Klub je organiziran s ciljem da najredovnije i djeca koja dobro uče Kur'an imaju priliku jednom sedmično da dolaze i da se druže uz usmjerenu igru i takmičarske aktivnosti, a najbolji bivaju i nagrađeni. Na početku mektepske godine napravi se plan svih susreta, koji su inače takmičarskog tipa, a članovi kluba mogu biti djeca od šestog do devetog razreda.

Od vanmektepskih aktivnosti izdvajamo još: izlete na Kupres zimi, na Sturbu ljeti, zajedničke doručke za sve učenike, kino časove, ekskurzije, posjete aktivnim udruženjima u Livnu, humanitarne akcije i pripremanje priredbi povodom značajnih datuma. Tokom ramazana organiziraju se posebni iftari za djecu i omladinu, kada čak i najmlađi poste – upoznaju se s "našivanjem" posta – mukabele, dodatne nagrade za najvrednije, te svakako programi povodom mubarek noći, kao i bajramske aktivnosti. Svake godine organizira se i predramazanski vozić, što je posebno za ovaj grad, kada sugrađani Livna bivaju upoznati s tim da je Bošnjacima muslimanima počeo mjesec posta. Učenici sa svojim imamima i muallimama prošetaju kroz centar grada, a zatim se popnu do džamije Ahmeda Dukatara, gdje se uz prigodan program sačeka ispljivanje topa i najavljivanje početka mjeseca ramazana.

2.3. Upotreba igre i kreativnog rada u nastavi

Ono čime se ovaj mekteb može pohvaliti jeste upotreba igre u nastavnom procesu i mnoštvo kreativnog rada. U tome svakako prednjače muallime, koje trenutno podučavaju djecu mlađeg uzrasta, te djecu predškolskog uzrasta. Upotreba igre u učenju sura napamet od ključne je važnosti. Sve kreativne ideje redovno se dokumentuju i objavljuju na Facebook-stranici Medžlisa IZ Livno i na Facebook-stranici predškolske ustanove MIZ Livno i igraonice "Bubamarice". Kreativne radionice povodom značajnih datuma nešto su čemu se učenici posebno raduju.

2.4. Upotreba tehnologije i online-platforni u nastavi

Kako je navedeno, sve učionice u gradu su opremljene savremenom tehnologijom i internetom, te se mektepska nastava ne može zamisliti bez upotrebe istih. Glavni imam Medžlisa Livno, hafiz Mahir-ef. Kevrić, posebno insistira na upotrebi televizije u učenju sura, namaza, poučnih videa i slično. Navest ćemo nekoliko online platforni koje muallime i imami ovog medžlisa koriste tokom nastave.

- <https://mekteb.izbch.ch/sadrzaji-1-nivo/>, edukativni i interaktivni portal za polaznike mektepske pouke Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj. Ova platforma ima mnoštvo sadržaja koji se mogu koristiti za ponavljanje, te se može koristiti za obradu gotovo svih lekcija iz ilmihaala.
- <https://wordwall.net/hr-hr/community/islamska-vjeronauka>, platforma koja se također može koristiti za ponavljanje gradiva, jer ima mnogo sadržaja za učenje, za takmičenje između učenika i slično.
- <https://kahoot.it/>, online platforma za organiziranje kvizova, ili samo za ponavljanje gradiva. Posebno je zanimljiva djeci, jer mogu koristiti svoje mobilne telefone kao tastere za pogađanje tačnih odgovora.

Muallimi/e moraju pripremiti kviz, tako da ova platforma zahtijeva trud učitelja, ali zasigurno daje rezultate. Može se iskoristiti za evaluaciju znanja kompletnog razreda.

Online sufara i Youtube kanali za učenje Kur'ana nezaobilazni su u nastavnom procesu ovog mekteba.

Za što lakšu komunikaciju i umrežavanje podataka, kolektiv Medžlisa IZ Livno koristi cloud servis Dropbox, što umnogome pomaže sve administrativne aktivnosti i dijeljenje dokumenata.

2.5. Mekteb za predškolski uzrast

Pored mektepske pouke za učenike od prvog do devetog razreda, nastava se izvodi i za djecu predškolskog uzrasta. Mekteb za predškolski uzrast je organiziran kao poludnevni boravak za djecu, uzrasta od 3 do 6 godina, pod nazivom igraonica "Bubamarice". Igraonica radi svaki radni dan, a mektepsku nastavu realiziraju dvije muallime, po dva puta sedmično. Igraonica djeluje od januara 2019. godine i trenutno ima 20 polaznika. Nastava u igraonici se izvodi po planu i programu za prvi razred mekteba (prvi nivo), uz mnoštvo igre i kreativnog rada, prilagođavajući se uzrastu djece. Igraonicu od prve godine osnivanja podržava i pomaže Uprava za vjerske poslove Rijasetu IZ, bez čije podrške ovakav oblik rada bi bio teško izvodiv. Mektepska pouka u igraonici se izvodi srijedom i petkom u trajanju 2 školska časa.

2.6. Briga za svako dijete

Imami i muallime Medžlisa IZ Livno brinu za svako dijete. To pokazuje kontinuirana praksa na početku svake mektepske godine, kada se, nakon mjesec dana nastave, napravi analiza odsustva učenika, te se nazove svaki roditelj i upita za svako dijete. U saradnji s vjeroučiteljima islamske vjeronauke, koji su i sami dijelom kolektiva MIZ Livno, uporede se spiskovi učenika iz škola sa spiskovima redovnih učenika u mektebu, te se svi zajedno angažiraju kako bi se u mekteb vratila djeca koja su neredovna ili se još nisu upisala.

Veoma je važno za djecu se brinuti sve vrijeme tokom godine. Ukoliko je dijete bolesno, kontaktirati roditelja i upitati ga za zdravlje djeteta. Ukoliko roditelj zaboravi najaviti odsustvo djeteta, muallima i imam će odmah upitati za razlog odsustva. Svaki roditelj i svako dijete vole brižnog imama, odnosno muallimu. I to je praksa koja pokazuje dobre rezultate u radu ovog džemata.

Medžlis IZ Livno se može pohvaliti i dobrim rezultatima na mektepskim takmičenjima, što pokazuje da se s djecom zaista kvalitetno radi. Godinama su učenici ovog džemata predstavnici Muftijstva mostarskog na takmičenju na nivou Rijasetu. Svake godine Medžlis Livno osvoji jedno od prva tri mjesta na takmičenju na nivou Muftijstva mostarskog. Trenutno je 6

učenika koji su završili mekteb u Livnu u jednoj od medresa, a brojni su već završili neku od medresa, najčešće je to Karadoz-begova medresa u Mostaru.

Zaključak

Živimo u vremenu kada je djeci sva zabava dostupna putem televizije, interneta, igrice, društvenih mreža i slično. Veliki je izazov za imame i muallime današnjice zadržati djecu u mektebu. Veliki je broj djece koja samoinicijativno dolaze u mekteb, dok je određeni broj redovan u mektebu zahvaljujući savjesnim roditeljima. Najteži zadatak je privoljeti djecu koja ranije nisu dolazila, da dođu u mekteb, a ni njihovi roditelji ne posvećuju dovoljno pažnje tome. Takvu djecu treba najprije dovesti u mekteb, a potom im putem određenih aktivnosti omiliti džamiju, učenje i življenje vjere. Sve navedene aktivnosti koje se realiziraju u mektebu gradskog džemata u Livnu imaju za cilj djeci omiliti mekteb. Realizirane aktivnosti u proteklih 10 godina pokazale su dobre rezultate u radu, a svakako ih je potrebno prilagođavati vremenu u kojem živimo, interesima djece i uvjetima u kojima djeca i njihovi roditelji žive. Imami i muallime ovog džemata nastojat će održavati postojeću praksu, ali i svakodnevno se truditi da uvode druge inovativne metode kako bi ovaj džemat nastavio biti pozitivan primjer dobro organizirane mektepske pouke.

الموجز

التجارب الإيجابية في تنظيم دروس الكتاتيب في جماعة المسجد

شيلة مويتش كيفريتش

يستعرض هذا المقال التجارب الإيجابية في العمل في جماعة مسجد المدينة في مجلس المشيخة الإسلامية في ليفنو، والكيفية التي تنظم بها دروس الكتاتيب في هذه الجماعة. كما يقدم المقال أمثلة للتطبيق العملي ويعرض المقاييس التي أظهرت نتائج إيجابية بعد عشر سنوات من العمل في جماعة مسجد متميزة في التنظيم. يتجلى هذا التميز في أن الأطفال من ثلاث جماعات مساجد في المدينة: تشورتشينيستا وتوبوفي وبيكلوك، يتلقون الدروس بشكل جماعي في «مركز الكتاتيب» في مجلس المشيخة الإسلامية في ليفنو. وسوف نشير في هذا المقال إلى هذا التميز بمصطلح «جماعة مسجد المدينة». الكلمات الرئيسية: الكتاب، دروس الكتاتيب، ليفنو، تشورتشينيستا، توبوفي، بيكلوك.

Summary

POSITIVE EXPERIENCES IN ORGANIZING THE MAKTAB CLASS IN A JAMAAT

Šejla Mujić Kevrić

The present text illustrates positive experiences of the city jamaat in the Majlis of the Islamic Community in Livno in its functioning in general and in its organisation of the maktab class in particular. The article also offers some examples of this positive practice presenting the parameters that after ten years have brought the positive results in a jamaat with a unique organizational structure. The unique nature of this jamaat lies in a fact that the students of three different city jamaats are mixed in respective classes in the *Maktab Center* of the Majlis of the Islamic Community in Livno. Further in the article, we shall address this particular organization as the *city jamaat*.

Keywords: maktab, maktab class, Livno, Ćurčinica, Topovi, Begluk